

**MONVMENTA IVRIS LATINA
AESTIVA IN SCHOLA
APVD VNIVERSITATEM SINICAM HONGCONGENSEM
ANNO MMIX
LEGENDA**

2. Institutiones Gaii

AD VSVM DISCIPVLORVM

LVCA LECTORE

utroque.iure@gmail.com

2. Gaii Institutiones (Institutes of Gaius)

Rediscovered in a manuscript found at the chapter library of Verona (Italy) in 1816, the *Institutiones* of Gaius (2nd century) is the oldest Roman law textbook known to us. Divided into four books (*libri*): persons (*personae*), properties (*res*), succession and obligations (obligationes) and legal procedures (*actiones*). Its structure was closely followed for by emperor Justinian's *Institutiones* (AD 533). It laid the foundation of legal thoughts in the Roman era and beyond.

Instituere : to found, to prepare ; *Institutiones* : foundations, preparation

Grammatical points :

- passive verbs
- deponent verbs
- indirect sentences
- *verba copulativa* and *verba correlativa*
- difference between *suus* and *eius*

Cultural point : Brief history of Roman Law (XII Tables – Early Empire)

Liber I, 1-7

1. Omnes populi, qui legibus et moribus reguntur, partim suo proprio, partim communi omnium hominum iure utuntur: Nam quod quisque populus ipse sibi ius constituit, id ipsius proprium est vocaturque ius civile, quasi ius proprium civitatis; quod vero naturalis ratio inter omnes homines constituit, id apud omnes populos peraeque custoditur vocaturque ius gentium, quasi quo iure omnes gentes utuntur. Populus itaque Romanus partim suo proprio, partim communi omnium hominum iure utitur. Quae singula qualia sint, suis locis proponemus.

2. Constant autem iura populi Romani ex legibus, plebiscitis, senatus consultis, constitutionibus principum, edictis eorum, qui ius edicendi habent, responsis prudentium.

3. Lex est, quod populus iubet atque constituit. Plebiscitum est, quod plebs iubet atque constituit. Plebs autem a populo eo distat, quod populi appellatione universi cives significantur, connumeratis et patriciis; plebis autem appellatione sine patriciis ceteri cives significantur; unde olim patricii dicebant plebiscitis se non teneri, quia sine auctoritate eorum facta essent; sed postea lex Hortensia lata est, qua cautum est, ut plebiscita universum populum tenerent: Itaque eo modo legibus exaequata sunt.

4. Senatus consultum est, quod senatus iubet atque constituit; idque legis vicem optinet, quamvis [de ea re] fuerit quaesitum.

5. Constitutio principis est, quod imperator decreto vel edicto vel epistula constituit. Nec

umquam dubitatum est, quin id legis vicem optineat, cum ipse imperator per legem imperium accipiat.

6. Ius autem edicendi habent magistratus populi Romani. Sed amplissimum ius est in edictis duorum praetorum, urbani et peregrini, quorum in provinciis iurisdictionem praesides earum habent; item in edictis aedilium curulium, quorum iurisdictionem in provinciis populi Romani quaestores habent; nam in provincias Caesaris omnino quaestores non mittuntur, et ob id hoc edictum in his provinciis non proponitur.

7. Responsa prudentium sunt sententiae et opiniones eorum, quibus permissum est iura condere. Quorum omnium si in unum sententiae concurrunt, id, quod ita sentiunt, legis vicem optinet; si vero dissentiunt, iudici licet quam velit sententiam sequi; idque rescripto divi Hadriani significatur.

8. Omne autem ius, quo utimur, vel ad personas pertinet vel ad res vel ad actiones. Sed prius videamus de personis.

Vocabulary

1	lex, legis mos, moris partim... partim... Utor peraeque -que	law, statute Custom Partly to use Equally And	3	plebs, plebis patricius, -ii 6 magistratus praetor, praetoris aedilis curulis quaestor, quaestoris	Common Noble Magistrate Judge curule aedile Treasurer
2	plebiscitum, plebisciti senatus consultum edictum, edicti	Resolution Senates' decree Edict	7	prudens, prudentis divus, divi	Expert holy, sacred, divine
3	appellatio, -nis	Appel			

Liber II, 1-14

1. Superiore commentario de iure personarum exposuimus; modo uideamus de rebus: quae uel in nostro patrimonio sunt uel extra nostrum patrimonium habentur.

2. Summa itaque rerum diuisio in duos articulos diducitur: nam aliae sunt diuini iuris, aliae humani.

3. Diuini iuris sunt ueluti res sacrae et religiosae.

4. Sacrae sunt, quae diis superis consecratae sunt; religiosae, quae diis Manibus relictas sunt.

5. Sed sacrum quidem hoc solum existimatur, quod ex auctoritate populi Romani consecratum est, ueluti lege de ea re lata aut senatus consulto facto.

6. Religiosum uero nostra uoluntate facimus mortuum inferentes in locum nostrum, si modo eius mortui funus ad nos pertineat.

7. Sed in prouinciali solo placet plerisque solum religiosum non fieri, quia in eo solo dominium populi Romani est uel Caesaris, nos autem possessionem tantum et usumfructum habere uidemur; utique tamen, etiamsi non sit religiosum, pro religioso habetur: item quod in prouinciis non ex auctoritate populi Romani consecratum est, proprie sacrum non est, tamen pro sacro habetur.

8. Sanctae quoque res, uelut muri et portae, quodam modo diuini iuris sunt.

9. Quod autem diuini iuris est, id nullius in bonis est: id uero, quod humani iuris est, plerumque alicuius in bonis est; potest autem et nullius in bonis esse: nam res hereditariae, antequam aliquis heres existat, nullius in bonis sunt [. vv. fere 8]ue domino.

10. Hae autem res, quae humani iuris sunt, aut publicae sunt aut priuatae.

11. Quae publicae sunt, nullius uidentur in bonis esse; ipsius enim uniuersitatis esse creduntur. priuatae sunt, quae singulorum hominum sunt.

12. Quaedam praeterea res corporales sunt, quaedam incorporales.

13. Corporales hae sunt, quae tangi possunt, uelut fundus, homo, uestis, aurum, argentum et denique aliae res innumerabiles.

14. Incorporales sunt, quae tangi non possunt, qualia sunt ea, quae in iure consistunt, sicut hereditas, ususfructus, obligationes quoquo modo contractae.

Liber IV, 1-3

1. Superest, ut de actionibus loquamur. et si quaeramus, quot genera actionum sint, uerius uidetur duo esse, in rem et in personam. nam qui IIII esse dixerunt ex sponsionum generibus, non animaduertentur quaedam species actionum inter genera se rettulisse.

2. In personam actio est, qua agimus, quotiens litigamus cum aliquo, qui nobis uel ex contractu uel ex delicto obligatus est, id est, cum intendimus DARE FACERE PRAESTARE OPORTERE.

3. In rem actio est, cum aut corporalem rem intendimus nostram esse aut ius aliquod nobis competere, uelut utendi aut utendi fruendi, eundi, agendi aquamue ducendi uel altius tollendi prospiciendique, aut cum actio ex diuerso aduersario est negatiua.